

**Målbeskrivelse
for Speciallægeuddannelsen
i
Oto-Rhino-Laryngologi**

**Sundhedsstyrelsen
Dansk Selskab for Otolaryngologi Hoved og Halskirurgi
Januar 2004**

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	4
1.1. Beskrivelse af specialet	4
1.2. Patientklientellet	4
1.3. Praksisområdet	4
1.4. Sygehuse.....	4
1.4.1. Basisniveau:.....	4
1.4.2. Lands- og landsdelsniveau:	4
1.4.3. Audiologi:	4
1.5. Specialeselskab	4
1.6. Udvikling	5
1.7. Slutstillingsproblematik	5
2. Beskrivelse af uddannelsen inden for specialet.....	6
2.1. Oversigt (fig. 1).....	6
2.2. Uddannelsen generelt	7
2.3. Introduktionsuddannelsen	7
2.4. Hoveduddannelsen.....	7
2.5. Speciallægepraksis	8
3. Obligatoriske kurser	8
3.1. Tværfaglige kurser	8
3.2. Specialespecifikke kurser	8
3.2.1. Kursus i Paraklinik	9
3.2.2. Kursus i Indre øre.....	9
3.2.3. Kursus i Mellemøre	9
3.2.4. Kursus i Skopier:	10
3.2.5. Kursus i Næse-bihuler.....	10
3.2.6. Kursus i Pharynx/larynx og hals	10
3.3. Forskningstræningsmodul	10
4. Kompetencekrav.....	11
5. Læring.....	12
5.1. Læringsstrategier.....	12
5.2. Læringsrammer	12
6. Evaluering.....	16
6.1. Evalueringsstrategi	16
6.2. Evalueringsrammer	17
7. Målbeskrivelsens skema	17
7.1. Definitioner	17
7.1.1. Mål:.....	17
7.1.2. Læringsstrategier:	18
7.1.3. Evalueringsstrategier:	18
8. Målbeskrivelsens Skema for introduktionsuddannelsen	20

9. Målbeskrivelsens Skema for hoveduddannelsen.....26

1. Indledning.

1.1. Beskrivelse af specialet

Specialet oto-rhino-laryngologi er et kirurgisk speciale, som omfatter forebyggelse, diagnostik, behandling og kontrol af kirurgiske og medicinske sygdomme samt traumer i områderne: ører, næse, bihuler, mundhule, spytkirtler, svælg, strube, halsens bløddede inkl. glandula thyroidea samt ansigtsskelet. Derudover foretages diagnostik af sygdomme i mediastinum, bronkier og esofagus. Inden for samtlige områder foregår desuden såvel eksperimentel som klinisk forskning. Audiologi er et ekspertområde inden for oto-rhino-laryngologi.

1.2. Patientklientellet

Patientklientellet spænder over et aldersinterval fra nyfødte til gamle med sygdomsintensiteter fra ”raske” med mindre problemer til alvorligt syge. Som en konsekvens heraf rummer specialet også palliation og terminal behandling. En stor del af patienterne får foretaget større eller mindre kirurgiske indgreb forudgået af forskellige udredningsprogrammer. Derudover varetager specialet udredning med henblik på medicinsk behandling. Endelig er en del af patienterne akut syge med behov for akut medicinsk og/eller kirurgisk intervention.

1.3. Praksisområdet

Der er ca. 150 fuldtidspraktiserende speciallæger i oto-rhino-laryngologi. En stor del af patientklientellet diagnosticeres og behandles af praktiserende speciallæger. Mange speciallægepraksis har tilknyttet anæstesiologer, således at der kan udføres diagnostik og behandling i kortvarig generel anæstesi.

1.4. Sygehuse

1.4.1. Basisniveau:

Der er basisafdelinger i alle amter. Deres hovedopgaver er behandling af specialet benigne kirurgiske lidelser samt udredning for maligne sygdomme. Gennem de senere år er en del af den kirurgiske aktivitet omlagt fra stationær til ambulante kirurgi med faldende sengemasse til følge.

1.4.2. Lands- og landsdelsniveau:

Der er landsdelsafdelinger i H:S (Rigshospitalet), Københavns Amts Sygehusvæsen (Amtssygehuset i Gentofte), Odense Universitetshospital, Århus Universitetshospital (Århus Kommunehospital) og Ålborg (Ålborg Sygehus Syd). Afdelingerne er basisafdelinger for nærområdet, men varetager derudover behandlingen af specialets cancersygdomme i samarbejde med de onkologiske afdelinger.

1.4.3. Audiologi:

Hvert amt har en audiologisk afdeling eller en audiologisk funktion tilknyttet øre-, næse-, halsafdelingen, hvor hørehæmmede personer vederlagsfrit kan blive undersøgt og behandlet.

1.5. Specialeselskab

Næsten samtlige speciallæger og mange yngre læger under uddannelse til speciallæge i oto-rhino-laryngologi er medlem af Dansk Selskab for Otolaryngologi Hoved og Halskirurgi (DSOHH). Selskabet har således ca. 500 medlemmer.

Endvidere findes følgende delforeninger: Dansk Otokirurgisk Selskab, Dansk Rhinologisk Selskab, Foreningen af Danske Hoved-Halskirurger, Dansk Laryngologisk Selskab og Dansk Medicinsk Audiologisk Selskab. En stor del af speciallægerne er desuden tilknyttet Danske Øre- Næse og Halslægers Organisation. De uddannelsessøgende er organiserede i Foreningen af Yngre Otologer. DSOHH afholder videnskabelige møder.

1.6. Udvikling

Tendensen går i retning af færre og større afdelinger, flere ambulante indgreb og flere aktiviteter lægges ud i speciallægepraksis.

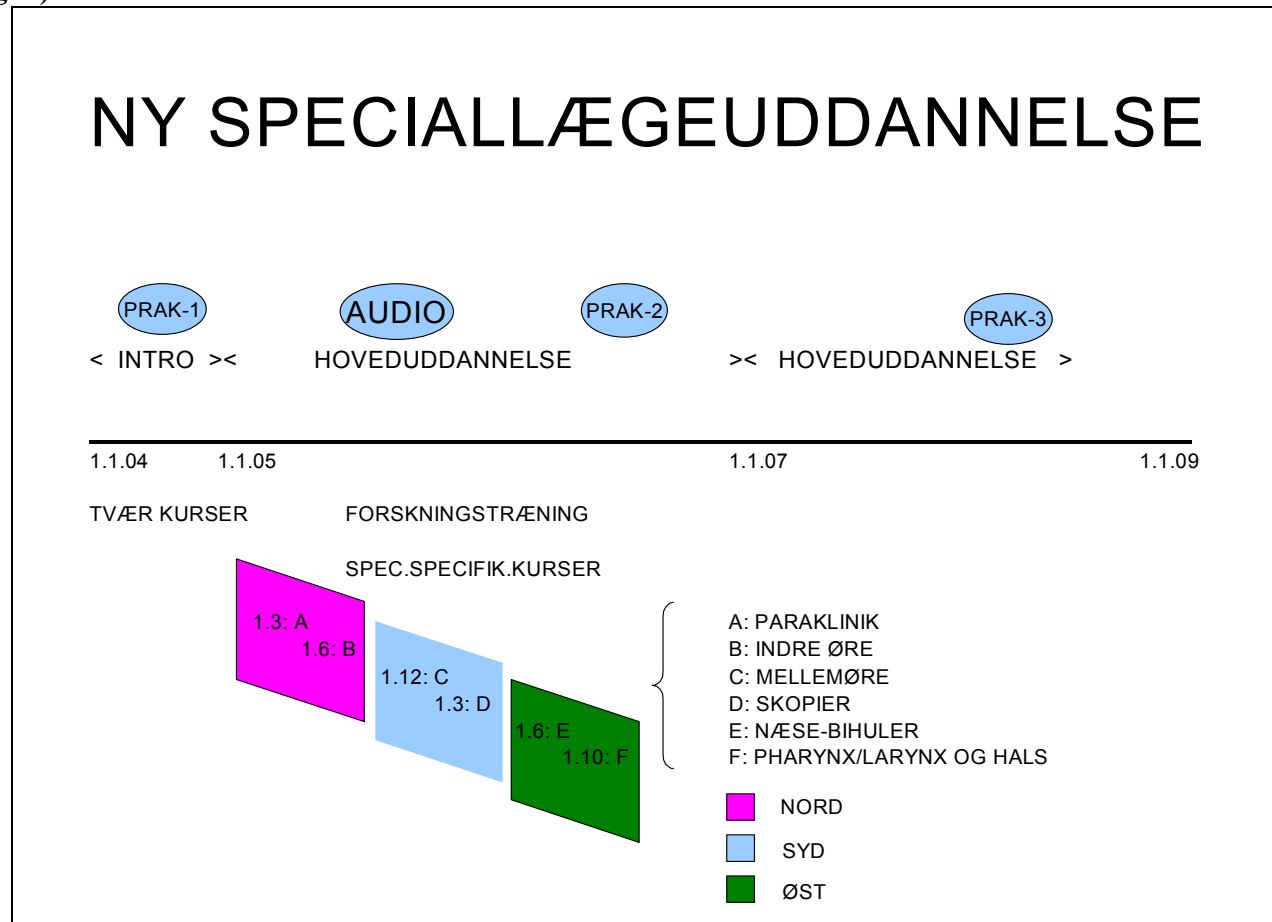
Den faglige udvikling foregår over mange fronter i overensstemmelse med specialet bredde (growth factor, sentinel node, PET-scanning, forskning i knoglenydannelse, epitelforandringer ved inflammation). Internationalt nyder specialet respekt, specielt vedr. forskning omkring otit og udvikling af cholesteatom.

1.7. Slutstillingsproblematik

Der er p.t. (2003) mangel på speciallæger inden for oto-rhino-laryngologi både i speciallægepraksis og i sygehusregi, hvorfor mulighederne for slutstilling er gunstige.

2. Beskrivelse af uddannelsen inden for specialet

2.1. Oversigt (fig. 1)

2.2. Uddannelsen generelt

Uddannelsen til speciallæge i oto-rhino-laryngologi ligger i umiddelbar forlængelse af turnusuddannelsen og omfatter introduktionsuddannelse og hoveduddannelse (fig. 1). Antallet af uddannelsesforløb fastsættes af Sundhedsstyrelsen på basis af prognoser for udviklingen inden for specialet, men effektueres endeligt af amterne. Landet er inddelt i 3 uddannelsesregioner: Nord-, Syd- og Øst-regionerne. Uddannelsesrådet i hver region fastlægger uddannelsesprogrammer på basis af nærværende målbeskrivelse for de uddannelsesforløb, der varetages af regionen. Ud fra disse programmer udarbejdes der på såvel de funktionsbærende enheder som på lands- og landsdelsafdelinger individuelle uddannelsesplaner for de læger, der ansættes i introduktionsforløb og hoveduddannelsesforløb.

2.3. Introduktionsuddannelsen

Denne kan finde sted på en funktionsbærende enhed (basisniveau) eller en lands- og landsdelsafdeling (universitetsafdeling). Ansættelsens varighed anbefales at være 12 måneder, som alle tilbringes på samme afdeling, kun afbrudt af et 2-4 ugers ophold i speciallægepraksis (praksismodul 1). Formålet med stillingen er at introducere den uddannelsessøgende til specialet, således at den uddannelsessøgende opnår et tilstrækkeligt fundament til at kunne vurdere, om vedkommende vil søge videre til hoveduddannelsen. Desuden har introduktionsuddannelsen til formål, at den uddannelsessøgendes egnethed til at fortsætte inden for specialet vurderes. Dette foretages løbende, men besluttet endeligt ved evalueringen af introduktionsuddannelsen. I løbet af de 12 måneder skal introduktionslægen opnå et minimum af kompetencer, som fremgår af punkt 8 og som beskrives nærmere under punkt 7.1.

2.4. Hoveduddannelsen

Efter godkendt, afsluttet introduktionsuddannelse kan den uddannelsessøgende læge ansøge om hoveduddannelsesforløb. Denne har en varighed af 48 måneder, som anbefales dels er lokaliseret til en funktionsbærende enhed, dels en lands- og landsdelsafdeling inden for den pågældende uddannelsesregion. Den tidsmæssige fordeling imellem de involverede afdelinger aftales inden for regionen. I den første halvdel af uddannelsesforløbet ligger alle teoretiske kurser samt tjeneste ved den audiologiske funktion, således at der kan fokuseret på den kliniske uddannelse i den sidste halvdel af hoveduddannelsen.

Der anbefales i hoveduddannelsens forløb indlagt 2 ophold i speciallægepraksis: et i første halvdel (praksismodul 2) og et i anden halvdel (praksismodul 3). Den samlede varighed af praksismodul 2 og 3 anbefales til 2-4 måneder.

Desuden skal den uddannelsessøgende i første halvdel af hoveduddannelsen forrette tjeneste på 4-6 måneder på en audiologisk afdeling inden for regionen. Det vil sige, at varigheden af såvel praksismodul 2 og 3 samt opholdet på audiologisk afdeling er fleksible størrelser, som udelukkende afhænger af, hvorvidt de i vedlagte skema konkretiserede mål kan opnås inden for den givne varighed. Endelig kan lokale organisatoriske forhold betinge, at specifikke kompetencer kun kan erhverves gennem et kortere ophold på anden specialafdeling. Et eksempel herpå er ansigtstraumatologien.

Hoveduddannelsen skal sikre, at det fastsatte minimum af kompetencer jf. vedlagte skema er opnået. Ligesom under introduktionsuddannelsen vil der derfor foregå en løbende evaluering og justering.

2.5. Speciallægepraksis

Formålet med ophold i speciallægepraksis er at præsentere den uddannelsessøgende for arbejdsformer og –vilkår i primærsektoren samt at give uddannelse inden for de patientkategorier som sjældent ses i hospitalsregi. Som en konsekvens af sidstnævnte, er der en række specifikke kompetencer, som kun kan tilegnes gennem arbejdet i speciallægepraksis. Opsplitningen i 3 separate moduler er hensigtsmæssig, af hensyn til opnåelsen af de kompetencer der bedst opfyldes i speciallægepraksis. Under praksismodul 1 kunne de konkrete mål være: adenotomi, paracentese og tubulation af trommehinden samt diagnostik af de i specialet hyppigst forekommende lidelser, herunder allergiske tilstande.

I forbindelse med hoveduddannelsen tjener praksismodul 2 til kendskab på et højere niveau end det under praksismodul 1 nævnte. Der kan være tale om kæbehulepunktur, fjernelse af næsepolypper, sinoskopi og priktest. Desuden bør den uddannelsessøgende introduceres til det, at drive en speciallægepraksis.

Ved afslutningen af praksismodul 3 bør den uddannelsessøgende selv kunne forestå arbejdet i speciallægepraksis i fuldt omfang.

Ligesom tilfældet er ved hospitalsforløbene, sker der i speciallægepraksis en løbende evaluering og justering.

3. Obligatoriske kurser

De obligatoriske kurser omfatter generelle tværfaglige kurser, specialespecifikke kurser og forskningstræningsmodul. Disse involverer både teoretiske aspekter og praktisk kirurgisk træning. Derudover forudsættes den uddannelsessøgende at opnå teoretisk kendskab til den for specialet relevante anatomi, fysiologi, patologi samt viden om patogenetiske og ætiologiske forhold.

3.1. Tværfaglige kurser

De tværfaglige kurser sikrer minimumskompetencer inden for kommunikation, pædagogik, ledelse, administration og samarbejde (samlet varighed 4 uger).

De tværfaglige kurser afholdes inden for de enkelte regioner for flere specialer ad gangen og omfatter:

- Kursus i kommunikation (afholdes under turnusuddannelsen).
- Kursus i pædagogik: placeret under turnusuddannelsen/introduktionsuddannelsen.
- Kursus i ledelse, administration og samarbejde. Inddelt i 3 moduler, hvor modul 1 er tidsmæssigt placeret i introduktionsuddannelsen og modul 2 og 3 er placeret under hoveduddannelsen.

Tilrettelæggelsen varetages af uddannelsesrådene i regionerne og skal fremgå af uddannelsesprogrammerne.

3.2. Specialespecifikke kurser

I løbet af hoveduddannelsen skal den uddannelsessøgende gennemføre i alt 6 specialespecifikke kurser inden for følgende emner:

- A. Paraklinik
- B. Indre øre
- C. Mellemøre
- D. Skopier

- E. Næse-bihuler
- F. Pharynx/larynx og hals

Den samlede varighed af kurserne er 22-23 dage (max 210 timer), og alle kurserne bør tilstræbes at være afviklet inden for de første 2 år af hoveduddannelsen. Den tidsmæssige placering i løbet af hoveduddannelsen fremgår af fig. 1. Dette skal tilgodeses, at kursisten de følgende 2 år af hoveduddannelsen er maksimalt ”klædt på” såvel teoretisk som praktisk kirurgisk, og dermed vil få et mere optimalt oplæringsforløb indtil speciallægeniveau. Afdelingerne vil endvidere kunne profitere af et kontinuerligt ophold i de sidste 2 år af uddannelsen og dermed en vis kontinuitet, selvstændighed og kompetence i det daglige arbejdet.

3.2.1. Kursus i Paraklinik

Formålet med kurset er, at den uddannelsessøgende skal opnå en opdateret viden inden for parakliniske områder med relevans for oto-rhino-laryngologien, således at den uddannelsessøgende læge får tilstrækkelige redskaber til udredning af såvel akutte som elektive patienter. Der er tale om et rent teoretisk kursus omfattende mikrobiologi, allergologi, billeddiagnostik samt søvnmonitorering. Kurset skal tilvejebringe fornøden teoretisk viden, gerne evidensbaseret, samt kendskab til prøvetagning og undersøgelsesteknikker, hvorudfra kursisten skal kunne prioritere et relevant udrednings/undersøgelingsprogram. Endelig skal kursisten med udgangspunkt i cases inkluderende undersøgelsesresultater, udlede relevant diagnostik og behandling.

Kursets anbefalet varighed er 4-5 dage og er placeret tidligt i hoveduddannelsen.

Da kurset lægger op til dialog om involverende cases, bør evalueringen være mundtlig samt gensidig.

3.2.2. Kursus i Indre øre

Formålet med kurset er dels, at kursisten skal opnå teoretisk viden om cochleære/retrocochleære sygdomme og neuro-otologiske lidelser, herunder facialispårese, dels, at kursisten lærer de audiologiske og neuro-otologiske undersøgelsesteknikker, gerne ved praktiske øvelser. Desuden skal kursisten opnå kendskab til den danske høreforsorgs organisation.

Kursets anbefalet varighed er 3 dage og bør afvikles inden for de første 6 måneder af hoveduddannelsen.

Evalueringen bør som i ovennævnte kursus være mundtlig og gensidig.

3.2.3. Kursus i Mellemøre

Formålet med kurset er at formidle såvel teoretisk som praktisk kendskab til især mellemørekirurgi. Første del af kurset er baseret på teoretisk undervisning i opdateret viden om patogenesen til de forskellige mellemørelidelser (kongenitte og akvisitte deformiteter, extern otit, tumorer i øregang og mellemøre samt otitis media) afsluttende med otokirurgisk teknik, herunder indikationer og komplikationer. I den anden del af kurset (min. 2 dage) foretages superviseret tindingebensøvelser med mastoidektomi, explorativ tympanotomi og ossikuloplastik.

Kursets anbefalet varighed er 4 dage og bør gennemføres i løbet af det 1. år i hoveduddannelsen.

Med hensyn til evalueringen kunne man overveje en uformel og individuel vurdering af tindingebensøvelserne. Derudover skal kursisterne evaluere underviserne individuelt.

3.2.4. Kursus i Skopier:

Formålet med kurset er, at kursisten skal opnå opdateret viden om lidelser i trachea, bronchier, esophagus og mediastinum i den første del af kurset afsluttende med oplæg til praktisk gennemførelse af diverse skopier, herunder indikationer, placering i udredningsforløb og komplikationer. I den anden del af forløbet (min. 2 dage) superviseres den uddannelsessøgende læge i skopier med anvendelse af såvel rigide som fleksible skoper på en dertil konstrueret model.

Kursets anbefalet varighed er 3 dage og bør placeres inden for de første 18 måneder af hoveduddannelsen.

Evalueringen foreslås at være som angivet under Mellemørekurset.

3.2.5. Kursus i Næse-bihuler

Formålet med kurset er, at den uddannelsessøgende læge skal opnå opdateret teoretisk viden om kongenitte og akvisitte deformiteter, næsens sygdomme (herunder rhinitis), epistaxis, sinuitis og ansigtsfrakturer. Dette varetages i den første del af kurset med oplæg til næse-bihulekirurgi (inklusive indikationer og komplikationer). Den anden del af kurset (min. 2 dage) omhandler praktisk udførelse af næse-bihulekirurgi med supervision og udføres på kadavere.

Kursets anbefalet varighed er 4 dage og bør gennemføres i løbet af de første 18 måneder af hoved-uddannelsen.

Evalueringen foreslås at være som angivet under Mellemørekurset.

3.2.6. Kursus i Pharynx/larynx og hals

Formålet med kurset er, at kursisten skal opnå opdateret teoretisk viden om sygdomme lokaliseret til cavum oris, rhino- og oropharynx, larynx og hals inklusive gl. thyreoidea. Desuden omfatter kurset foniatiske lidelser og disses diagnostik samt behandling og endelig palliative tiltag inden for oto-rhino-laryngologien. Seancen afsluttes med oplæg til hoved-hals kirurgiske indgreb inklusive indikationer og komplikationer. I den anden del af kurset (min. 2 dage) foretager kursisten superviseret hoved-halskirurgi på kadavere (gemt fra kursus E) med gennemførelse af exstirpation af gl. submandibularis, glandelfjernelse/rømning, thyreoidektomi og tracheotomi.

Kursets anbefalet varighed er 4 dage og bør gennemføres inden for 24 måneder af hoveduddannelsen.

Evalueringen foreslås at være som angivet under Mellemørekurset.

3.3. Forskningstræningsmodul

I løbet af hoveduddannelsen skal den uddannelsessøgende gennemgå et forskningstræningsmodul med en samlet varighed af 12 uger. Formålet er, at den uddannelsessøgende opøver en kompetence til at opsøge og vurdere ny viden samt at overføre denne til praktisk klinisk brug. Dette skal danne basis for livslang læring. Desuden skal forskningstræningen sikre, at lægen arbejder på grundlag af den til enhver tid eksisterende viden. Modulet skal bygge videre på en basal forskningstræning opnået under medicinstudiet.

Under forløbet skal den uddannelsessøgende deltage i et forsknings-metodologisk kursus i regionen samt eventuelle seminarer og workshops, arrangeret af de postgraduate kliniske lektorer. Den øvrige del indeholder følgende elementer:

A: Formulering af problemstilling.

B: Indsamling af viden og data samt analyse af disse baseret på relevante forskningsmetoder.

C: Kritisk analyse af resultaterne og en sammenfattende konklusion.

D: Afrapportering, dels mundtlig, dels skriftlig.

Der vil være tale om en vekselvirkning mellem den uddannelsessøgendes kliniske arbejde og de nævnte faser over 2-3 år. Den uddannelsessøgende er knyttet til en hovedvejleder, som er speciallæge og besidder forskningserfaring. Derudover kan der være tilknyttede en eller flere faglige vejledere med varierende forskningsmæssig baggrund.

Efterfølgende foretager hovedvejlederen dels en procesevaluering, dels en resultatevaluering og der udarbejdes en skriftlig vurdering af den uddannelsessøgende mundtlige og skriftlige rapport.

Ved opnået ph.d. grad eller dr. med. grad kan forskningstræningsmodulet alternativt omfatte videnskabelig vejlederfunktion, med aktiv deltagelse, for andre inden for emner med oto-rhino-laryngologisk relevans, eller gennemførelse af kvalitetssikrings- eller kvalitetsudviklingsprojekt inden for oto-rhino-laryngologien.

4. Kompetencekrav

Den uddannelsessøgende skal opnå et minimumsniveau for de 7 roller, der indgår i speciallægekompetencen. De 7 roller er:

- medicinsk ekspert
- kommunikator
- samarbejder
- leder/administrator
- sundhedsfremmer
- akademiker
- professionel

For hver rolle er der defineret en række kompetencer. De enkelte kompetencer er formuleret som mål således, at en kompetencevurdering reelt kan foretages med henblik på, om den uddannelsessøgende læge rent faktisk behersker den pågældende kompetence ved afslutningen af uddannelsen (konkretisering af målene). Kompetencemålene er anført separat for introduktionsuddannelsen og hoveduddannelsen. For introduktionsuddannelsen dækker de opstillede mål nøglefunktioner i specialet, således at en evaluering af målene ved introduktionsopholdets afslutning kan danne baggrund for en vurdering af vedkommendes egnethed i specialet.

Målene er anført i Målbeskrivelsens Skema og danner grundlag for en kompetenceudvikling, hvor målene tilegnes i en løbende læreproces og hvor de enkelte kompetencer bygges ovenpå hinanden, indtil den endelige speciallægekompetence opnås. Tidspunktet for erhvervelsen af visse kompetencer under uddannelsen vil være underordnet, men generelt anføres for hver kompetence hvornår disse skal være opnået. I det daglige anvendes en til målbeskrivelsen hørende portefølje, hvori daterede underskrifter for opnåelse af et givet mål anføres. Nærmere beskrivelse af målene findes under punkt 7.

Da uddannelse inden for oto-rhino-laryngologi under medicinstudiet ikke er så omfattende, er der en del kognitive kompetencemål for at sikre, at den tilstrækkelige teoretiske viden er opnået hos den uddannelsessøgende.

5. Læring

Læring omhandler læringsstrategier og læringsrammer. Mens læringsstrategierne er anført i Målbeskrivelsens Skema ud for hvert kompetencemål, er læringsrammerne af mere overordnet karakter og kan som sådan variere mellem uddannelsesafdelingerne.

5.1. Læringsstrategier

Som ovenfor nævnt er der i Målbeskrivelsens Skema ud for hvert mål beskrevet en eller flere læringsstrategier, hvorigennem den pågældende kompetence kan læres. Beskrivelsen omfatter således en anvisning af de veje – forskellige strategier – der kan føre til erhvervelse af den ønskede kompetence. En nærmere gennemgang af de mulige læringsstrategier findes under punkt 7.

5.2. Læringsrammer

Læringsrammerne henviser til de rammer, der betinger uddannelsesmiljøet og læreprocesserne. Det kan eksempelvis være rammer, som skabes af arbejdskultur, menneskelige ressourcer, uddannelseskultur, arbejdstider, organisatoriske forhold etc. Læringsrammerne udgør derfor baggrunden for valg af læringsstrategier, men er ikke angivet i Målbeskrivelsens Skema. Som anført kan disse rammer veksle mellem afdelingerne, og de er afhængige af tid og samfundsmæssige forhold. Dog indebærer speciallægeuddannelsen et relativt veldefineret hierarki af læringsrammer. Hver uddannelsesregion rummer en række funktionsbærende enheder og mindst en lands- og landsdelsafdeling.

Uddannelsesansvarlig overlæge, hovedvejleder og daglige kliniske vejledere

I den ny speciallægeuddannelse ligger fokus på den uddannelsessøgendes egen læring af komplekse kompetencer i klinisk-paraklinisk virksomhed, og ikke på undervisning. Den pædagogiske opgave bliver således at tilrettelægge et optimalt læringsmiljø i afdelingen for de uddannelsessøgende, hvilket ikke kun kræver pædagogisk tænkning men også ledelse, organisation og administration. Formålet med dette er at optimere den enkeltes læring af alle målbeskrivelsens kompetencer. Den *uddannelsesansvarlig overlæge, hovedvejleder og daglige kliniske vejledere* har ansvaret for dette og ansvaret for, at uddannelsen bliver gennemført med den krævede kvalitet. Hvordan disse funktioner samordnes fremgår af Tabel 1. Det understreges, at enhver ansat læge har pligt til at medvirke i afdelingens uddannelsesmiljø.

I professionsuddannelser kan der også findes en *mentor*. Denne er oftest en ældre kollega som deltager frivilligt og af ideelle grunde uden ansvar som ansat og deltager således ikke i planlægning og gennemføring af uddannelsen, men fungerer kun som rådgiver og støtte for den uddannelsessøgende læge. Erfaringen viser at en godt fungerende mentor kan være til stor nytte i en professionsuddannelse. At opsøge en mentor og fungere som mentor er frivilligt fra begge sider. Det overlades derfor til den uddannelsessøgende læges eget skøn at søge en mentor. Da denne funktion i den postgraduate lægeuddannelse ikke kræves, bliver den ikke beskrevet her. Enkelte specialer eller regioner kan vælge at lægge mentorfunktionen i mere faste rammer.

Uddannelsesansvarlig overlæge

Den administrative funktion af speciallægeuddannelsen varetages i sygehusafdelinger af en *uddannelsesansvarlig overlæge* som er ansat i en

sygehusafdeling med et særligt ansvar for videreuddannelsen beskrevet i en funktionsbeskrivelse. Den uddannelsesansvarlige overlæge refererer til afdelingsledelsen vedrørende den lægelige videreuddannelse. I uddannelsen til almen praktiserende læge benævnes modsvarende funktion *praksiskoordinator*, som er ansat direkte af amterne.

Arbejdsopgaverne:

- Overordnet sikre læringsmiljøet i afdelingen.
- Sikre at der forefindes uddannelsesprogrammer for afdelingens typer af uddannelsesstillinger.
- Sikre at der bliver udarbejdet en uddannelsesplan for den uddannelsessøgende.
- Planlægge fokuserede ophold og sikre gennemførelse af dem.
- Sikre videreførelse af den uddannelsesmæssige status ved skift af hovedvejledere i uddannelsesforløbet.
- Planlægge og sikre program for introduktion i afdelingen.
- Sikre at enhver uddannelsessøgende tildes en hovedvejleder.
- Engagere og instruerer daglige kliniske vejledere.
- Sikre hovedvejleders og daglige kliniske vejleders arbejdsopgaver ved den ledende overlæge.
- Deltage i håndteringen af uhensigtsmæssige uddannelsesforløb.
- Sikre at opnåede kompetencer bliver attesteret.
- Sikre at evaluering af uddannelsen udføres.
- Give afdelingen feedback på uddannelsen, iværksætte og gennemføre kvalitetsudviklingsarbejde.

Hovedvejleder

Den uddannelsesansvarlige overlæge sørger for, at alle uddannelsessøgende læger i en afdeling har en hovedvejleder. Denne er en læge, der er senior i forhold til den uddannelsessøgende. Hovedvejlederen har en helt central rolle og pålægges ansvar for den praktiske gennemførelse af én eller flere uddannelsessøgendes forløb i afdelingen.

Arbejdsopgaverne:

- Sætte sig grundigt ind i uddannelsesprogrammet for det gældende uddannelsesforløb.
- Udarbejde en uddannelsesplan sammen med den uddannelsessøgende for uddannelsesforløbet i afdelingen.
- Sikre at uddannelsesplanen bliver gennemført.
- Sikre løbende justering af uddannelsesplanen.
- Informere daglige kliniske vejledere om uddannelsesplanen.
- Være ansvarlig for at introduktionsprogrammet bliver gennemført.
- Anvende pædagogiske redskaber sammen med den uddannelsessøgende, fx ugentlige/månedlige læringskontrakter. Evt. uddelegeres opgaven.
- Yde daglig klinisk vejledning og give feedback.
- Gennemføre fortløbende vejledersamtaler.
- Inddrage den uddannelsesansvarlige overlæge i uhensigtsmæssige uddannelsesforløb.
- Evaluere enkelte kompetencer.
- Attestere at de til uddannelsesforløbet svarende kompetencer er opnået.

Daglig klinisk vejleder

Vejledning af den uddannelsessøgende kan og bør ikke varetages af en enkeltperson. I den daglige arbejdssituation har hver ansat læge et ansvar som vejleder. Efter delegering fra den uddannelsesansvarlige overlæge kan den daglige kliniske vejleder evaluere og attestere opnåelsen af enkeltkompetencer for de uddannelsessøgende læger.

Arbejdsopgaverne:

- Holde sig orienteret om uddannelsesplaner for afdelingens uddannelsessøgende læger.
- Deltage i gennemførelse af introduktionsprogrammet.
- Anvende pædagogiske redskaber, efter delegering, fx ugentlige/månedlige læringskontrakter, sammen med den uddannelsessøgende.
- Yde daglig klinisk vejledning og give feedback.
- Evaluere, efter delegering, enkelte kompetencer eller delkompetencer og rapportere til hovedvejleder.

Uddannelsesansvarlig overlæge, Hovedvejleder og Daglige kliniske vejledere

Funktionsområder	Uddannelsesansvarlig overlæge	Hovedvejleder (en udpeget)	Daglig klinisk vejleder (flere personer)
Uddannelsesprogram	- Sikrer at der forefindes uddannelsesprogrammer for afdelingens typer af uddannelsesstillinger	- Sætter sig grundigt ind i uddannelsesprogrammet for det gældende uddannelsesforløb	
Uddannelsesplan	- Sikrer at der bliver udarbejdet en uddannelsesplan til den uddannelsessøgende - Planlægger fokuserede ophold og sikrer gennemførelsen af dem - Sikrer videreførelse af den uddannelsesmæssige status ved skift af hovedvejledere i uddannelsesforløbet	- Udarbejder sammen med den uddannelsessøgende en uddannelsesplan for forløbet i afdelingen - Sikrer at uddannelsesplanen bliver gennemført - Sikrer løbende justering af uddannelsesplanen - Informerer daglige kliniske vejledere om uddannelsesplanen	- Er forpligtiget til at holde sig orienteret om uddannelsesplaner for afdelingens uddannelsessøgende læger
Introduktionsprogram	- Sikrer program for introduktion i afdelingen	- Er ansvarlig for at programmet for introduktion i afdelingen bliver gennemført	- Deltager i gennemførelse af program for introduktion i afdelingen
Klinisk vejledning	- Sikrer at enhver uddannelsessøgende tildeles en hovedvejleder - Engagerer og instruerer daglige kliniske vejledere - Sikrer hovedvejleders og daglige kliniske vejleders arbejdsopgaver ved den ledende overlæge - Deltager i håndteringen af uhensigtsmæssige uddannelsesforløb - Engagerer og instruerer daglige kliniske vejledere	- Anvender sammen med den uddannelsessøgende i fornødent omfang pædagogiske redskaber, fx ugentlig/månedlig læringskontrakter. - Evt. uddelegeres opgaven. - Yder daglig klinisk vejledning og giver feedback - Gennemfører fortløbende vejledersamtaler - Inddrager den uddannelsesansvarlige overlæge i uhensigtsmæssige uddannelsesforløb	- Anvender, efter delegering, sammen med den uddannelsessøgende i fornødent omfang pædagogiske redskaber, fx ugentlig/månedlig læringskontrakter - Yder daglig klinisk vejledning og giver feedback
Evaluerings af den uddannelsessøgende	- Sikrer at opnåede kompetencer bliver attesteret	- Evaluerer enkelte kompetencer - Attesterer at de til uddannelsesforløbet svarende kompetencer er opnået	- Evaluerer efter delegering enkelte kompetencer eller delkompetencer og rapporterer til hovedvejleder
Evaluerings af uddannelsen	- Sikrer at evaluering af uddannelsen udføres - Giver afdelingen feedback, iværksætter og gennemfører kvalitetsudviklingsarbejde		

Ved påbegyndelse af hoveduddannelsen knyttes den uddannelsessøgende til en stamafdeling, som oftest en funktionsbærende enhed. Her forefindes endvidere den uddannelsessøgendes hovedvejleder, som er speciallæge og ansvarlig for vedkommendes forløb gennem hoveduddannelsen. Hovedvejleder sørger for de praktiske foranstaltninger med praksismodul 2 og 3, det audiologiske ophold og forskningstræningsmodulet. Med hensyn til sidstnævnte kan hovedvejleder selv fungere som forskningsvejleder eller alternativt udpege en anden speciallæge med tilstrækkelig forskningsbaseret erfaring. Desuden er der ansat en *uddannelsesansvarlig overlæge* på hver afdeling uanset niveau. Denne har det formelle ansvar for den uddannelse der varetages i afdelingen og udarbejder uddannelsesplanerne for den pågældende læge sammen med denne på baggrund af regionens uddannelsesprogram og lægens individuelle dokumenterede kompetencer.

For at sikre gennemførelsen af samtalerne mellem vejleder og de uddannelsessøgende, bør der i afdelingens daglige arbejdsprogram fastsættes tid til disse. Det kan f. eks. ske ved at samtalen bookes ca. en måned før den skal finde sted. Desuden bør der foreligge en plan for samtalen. Indeholder denne et teoretisk emne, skal dette være defineret og afgrænset for den uddannelsessøgende i overensstemmelse med målbeskrivelsens punkter. Afhængig af behovet kan den uddannelsesansvarlige overlæge deltage i de løbende samtaler.

Udover at integrere justerings- og evalueringssamtalerne i arbejdsplanlægningen, vil en uddannelseskultur bygge på, at alle har ansvar for læring, være særdeles nyttig. Det vil derigennem være et naturligt element i det daglige arbejde, at uddanne og undervise en mindre erfaren uddannelsessøgende læge. Sidstnævnte vil selv adaptere denne adfærd, og siden hen påtage sig uddannelsesfunktion.

Afdelingerne skal endvidere kunne forestå regelmæssig teoretisk undervisning samt formaliseret undervisning i praktiske færdigheder, jvf. Målbeskrivelsen. Der skal anvises relevant litteratur samt opdaterede procedurebøger. Den uddannelsessøgende skal tilskyndes til deltagelse i afdelingens konferencer, inkl. tværfaglige konferencer. Herigennem sker en væsentlig optræning i beslutningsprocesser. Endelig bør holdningen til specialet og etisk forståelse synliggøres for og drøftes med den uddannelsessøgende.

6. Evaluering

En essentiel del af speciallægeuddannelsen er evalueringen. Hele opbygningen af målbeskrivelsen er funderet på princippet, at tilegnede færdigheder skal kunne vurderes. Konsekvensen er, at der for hvert mål er opstillet en eller flere mulige metoder (evalueringsstrategier), hvorved denne vurdering kan finde sted, ligesom der også er opstillet en eller flere læringsstrategier for hver kompetence. Et vigtigt redskab i denne evaluering er den uddannelsessøgendes egne optegnelser i porteføljen i det omfang denne ønsker disse medinddraget i samtalen med vejleder. Endelig er evalueringen betinget af en række rammer (evalueringsrammer).

6.1. Evalueringsstrategi

Kompetencevurdering foretages løbende i uddannelsesforløbet med henblik på dokumentation, godkendelse af målopfyldelse og evt. justering af uddannelsen

undervejs. Det er væsentligt, at de kompetencer, der evalueres, nøje afspejler det, den uddannelsessøgende skal kunne. Evalueringen foretages af speciallæger, ikke nødvendigvis den uddannelsesansvarlige overlæge, men sidstnævnte er som anført ansvarlig for, at en eventuel evaluering er foretaget af en kompetent speciallæge. Desuden varetager vejlederen den mere teoretiske evaluering.

Den anvendte metode (strategi) til kompetencevurdering skal kunne afgøre, hvorvidt den uddannelsessøgende har eller ikke har erhvervet den pågældende kompetence. Målene er derfor formuleret på en sådan måde, at det med den/de anviste evalueringsstrategier kan afgøres, om den uddannelsessøgende har erhvervet den pågældende kompetence eller ej. De mulige strategier er nærmere beskrevet under punkt 7.

6.2. Evalueringsrammer

Evaluering af en praktisk-klinisk-kirurgisk færdighed opnås ofte gennem det almindelige daglige arbejde, hvor den uddannelsessøgende superviseres af en mere erfaren kollega. Sidstnævnte vurderer, om den uddannelsessøgende har erhvervet den/de pågældende kompetencer, f.eks. i forbindelse med et operativt indgreb eller ambulatoriarbejdet.

Mere komplekse mål opnås derimod gennem konferencer eller lignende, hvor flere speciallæger kan indgå i evalueringen af den uddannelsessøgende. Endelig forefindes kompetencemål af ren teoretisk karakter og evaluering heraf foretages under de fastsatte samtaler mellem den uddannelsessøgende og dennes vejleder samt eventuelt den uddannelsesansvarlige overlæge, ligesom de teoretiske kompetencer kan vurderes ved observation i klinikken ud fra deres basis for rationel, evidensbaseret klinik. Som anført bør denne evaluering være skemalagt og fast integreret i organiseringen af arbejdet på den pågældende afdeling. Endelig bør evalueringsrammerne rumme den uddannelsessøgendes evaluering af afdelingens læringsrammer, herunder især vejledningen/supervisionen.

7. Målbeskrivelsens skema

I det følgende forefindes målbeskrivelsens kerne; listen over kompetencer og de tilhørende konkretiseringer af mål, læringsstrategier og evalueringsstrategier. Disse er listede separat for introduktionsuddannelsen og hoveduddannelsen. Det skal her gentages, at der er tale om minimumskrav med hensyn til de beskrevne kompetencer. Mange uddannelsessøgende vil have opnået langt højere kompetenceniveauer inden for særlige interesseområder, som afdelingen og/eller den uddannelsessøgende har. Mål er den egentlige kompetence, der skal vurderes. Konkretisering af mål præciserer hvad der forstås med det enkelte mål.

Indledningsvis følger en liste over definitioner og ordforklaringer, som er nødvendige for forståelsen af skemaerne.

7.1. Definitioner

7.1.1. Mål:

"Anvende", "udføre", "diagnosticere", "varetage"

handlinger, som den uddannelsessøgende kan udføre selvstændigt og gøre rede for.

"Drage konsekvens af"

den uddannelsessøgende skal selvstændigt vurdere et givet fund eller en anamnestisk oplysning med hensyn til hvilke handlinger dette vil udløse: f.eks. behandling, henvisning til behandling, videre udredning, kontrol eller afslutning.

”Udrede”

den uddannelsessøgende skal på basis af teoretisk viden omkring et emne kunne vurdere, hvilke handlinger, der er forbundet til eller udløses af dette. Det kan eksempelvis dreje sig om en meget sjælden tilstand, som den uddannelsessøgende formentlig ikke præsenteres for under uddannelsen, men bør kunne genkende samt agere overfor pga. tilstandens alvorlighed.

”Redegøre for”

den uddannelsessøgende skal mundtligt eller skriftligt kunne demonstrere en teoretisk viden om et givet emne.

7.1.2. Læringsstrategier:

”Mesterlære”

baseres på, at mere erfarne kolleger instruerer, vejleder, superviserer og rådgiver i en løbende proces med etapevis overdragelse af ansvaret for en given aktivitet til den uddannelsessøgende.

”Gruppediskussion”

et konferencelignende forum af uddannelsessøgende læger, vejledere og evt. andre speciallæger, hvor relevante emner diskuteres med udgangspunkt i den/de uddannelsessøgende lægers egne erfaringer.

”Selvstudium”

læringsform, hvor den uddannelsessøgende tilegner sig teoretisk viden ved studier i udvalgte eller selvvalgte kilder, som f.eks. fagskriftsartikler, lærebøger, Internet m.m.

”Feedback”

læring baseret på feedback på udførte handlinger fra patienter, kolleger, vejleder m.m., evt. inkluderende video/audiofeedback.

”Varetagelse af praktisk arbejde”

læringsform, hvor den uddannelsessøgende selvstændigt varetager praktisk klinisk arbejde/bløde kompetenceområder med intermitterende debriefing og refleksion.

7.1.3. Evalueringsstrategier:

”Audit”

en evaluering af den uddannelsessøgendes arbejdspraksis – i form af en superviseret og struktureret gennemgang af journalmateriale, patientforløb, arbejdsprocedurer og lign. Oftest i et forum af afdelingens egne klinikere (intern audit).

”Porteføljeoptegnelser”

vurdering af porteføljeoptegnelser baseret på en samtale mellem den uddannelsessøgende og en bedømmer med udgangspunkt i den uddannelsessøgendes egne porteføljeoptegnelser.

”Bedside”

en vurdering baseret på observation af den uddannelsessøgendes praksis i en klinisk situation under samtidig eller direkte efterfølgende samtale, med redegørelse for den uddannelsessøgendes overvejelser i forbindelse med vedkommendes handlinger, og deres teoretiske baggrund.

”Struktureret kollegial bedømmelse”

en evaluering af den uddannelsessøgende baseret på observation af denne i den daglige kliniske praksis, suppleret med den uddannelsessøgendes redegørelse for de teoretiske baggrunde for dennes handlinger. Til at støtte den evaluerendes vurdering kan anvendes et struktureret observationsskema, hvor de forskellige elementer i den aktivitet, der bedømmes, kan splittes op og synliggøres, således at relevante forhold kan komme med i vurderingen. Den uddannelsessøgende kan med stor fordel medvirke til eller helt selv forestå udarbejdelsen af sådanne strukturerede bedømmelsesskemaer. Endelig kan bedømmelsen suppleres med et struktureret interview.

”Struktureret vejledersamtale”

er en samtale mellem den uddannelsessøgende og vejlederen der afhandler i forvejen definerede områder men som ikke har præg af overhøring.

”Godkendt kursus”

er en skriftlig udtalelse fra kursusleder at kursisten har opfyldt kursets mål.

”Bedømmelse af opgave”

er en skriftlig udtalelse fra vejleder eller anden kompetent person om kvaliteten af en udført opgave.

8. Målbeskrivelsens Skema for introduktionsuddannelsen

Mål	Konkretisering af mål	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Efter endt introduktionsuddannelse skal lægen kunne:			
<i>Medicinsk ekspert</i>			
Skrive en basis oto-rhino-laryngologisk journal og opstarte relevant udredningsprogram	Optage relevant anamnese Foretage en oto-rhino-laryngologisk undersøgelse, herunder <ul style="list-style-type: none"> • Otomikroskopi • Neuro-otologisk undersøgelse • Finnålsaspiration • Biopsitagning fra direkte tilgængelige slimhinder • Rhinoendoskopi • Fleksibel pharyngo-laryngoskopi 	Mesterlære	Bedside og Audit og Porteføljeoptegnelser
Anvende basale incisions-, suturerings- og hæmostaseteknikker		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle ukompliceret inflammation og infektion af ydre øre og øregang.	Oprense øregang Ilægge meche	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser

Diagnosticere og behandle ukomplicerede traumatiske affektioner af ydre øre og øregang herunder fremmedlegeme og obturerende cerumen	Anvende Zaufals hage Anvende cerumenslynge Anvende øreskylning Bandagere ydre øre	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere traumatiske trommehindetilstande		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle ukomplicerede infektiøse tilstande samt inflammatoriske lidelser i trommehinde og mellemøre	Foretage paracentese Foretage tubulation	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Identificere simple hørenedsættelser	Baseret på anvendelse af Rinne, Weber og audiogram rubricere en hørenedsættelse som konduktiv, perceptiv eller en blanding.	Mesterlære	Audit og Porteføljeoptegnelser
Identificere vestibulær udløst svimmelhed	Anvende Bartels brille Redegøre for typiske symptomer	Mesterlære	Bedside og Audit og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere deformiteter af ydre næse og septum	Beskrive deformiteter af ydre næse og septum.	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle ukomplicerede akutte traumer af ydre næse, herunder fremmedlegemer i cavum nasi	Diagnosticere akut næsefraktur Reponere en simpel næsefraktur Fjerne fremmedlegeme	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere ukomplicerede infektiøse og inflammatoriske lidelser i cavum nasi og sinus paranasales herunder allergiske lidelser	Vurdere røntgen/CT af bihuler Redegøre for fund og udredning ved allergisk og non-allergisk rhinit og sinuit.	Mesterlære og Gruppetidssession	Bedside og Audit og Porteføljeoptegnelser
Medicinsk behandle akutte infektiøse og inflammatoriske tilstande i cavum nasi og sinus paranasales		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser

Diagnosticere og behandle akut epistaxis	Ætse og el-koagulere Anlægge forreste tamponade Anlægge bage ballontamponade	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle akut og kronisk infektion/inflammation i pharynx	Foretage tonsillektomi	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle abscessus peritonsillaris	Udtømme peritonsillær absces	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle vegetationes adenoides og hypertrophia tonsillarum	Foretage adenoidektomi	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik og akut behandling af angioneurotisk ødem i mundhule, svælg og strube.		Selvstudie og Mesterlære	Struktureret kollegial bedømmelse
Redegøre for diagnostik og behandling af infektiøse sygdomme i glandulae salivariae		Selvstudie og Mesterlære	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for diagnostik og behandling af larynxtraumer, herunder fremmedlegemer		Selvstudie og Mesterlære	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for diagnostik og behandling af infektiøse tilstande i larynx		Selvstudie og Mesterlære	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for diagnostik og behandling af larynxtumorer		Selvstudie og Mesterlære	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for diagnostik og behandling af akut opstået øvre luftvejsobstruktion		Selvstudie og Mesterlære	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for udførelsen af nødtracheostomi	Simulere indgrebet på model/bedøvet patient	Mesterlære	Struktureret vejledersamtale og Porteføljeoptegnelser
Varetage skiftning af naso-gastriske sonder og trakealkanyler		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser

Udrede hoste og hæshed		Selvstudie <i>og</i> Mesterlære	Audit
Udrede dysfagi		Selvstudie <i>og</i> Mesterlære	Audit
Redegøre for diagnostik og akut behandling af esofagusætsninger og fremmedlegemer i esofagus.		Selvstudie <i>og</i> Mesterlære	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for diagnostik af bløddelsskader på hoved og hals		Selvstudie <i>og</i> Mesterlære	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for diagnostik og behandling af ukomplicerede infektioner i bløddele på hoved og hals		Mesterlære	Struktureret vejledersamtale <i>og</i> Audit
Redegøre for diagnostik af de almindeligste årsager til smerter i ansigt og hals		Selvstudie <i>og</i> Mesterlære	Struktureret vejledersamtale <i>og</i> Audit
Diagnosticere simple benigne og maligne tumorer på hoved og hals		Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik af struma		Mesterlære	Struktureret vejledersamtale <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Undersøge for ansigtsfrakturer	Foretage relevant palpation af ansigts skelet Vurdere rtg/CT m.h.p. fraktur	Mesterlære	Bedside <i>og</i> Struktureret kollegial bedømmelse <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere perifer facialis parese	Topografisk diagnostik	Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser

Identifikation af stemmebåndslammelse		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Kommunikator:			
Etablere kontakt og kommunikere i en form præget af tillid, empati, situationsbevidsthed og situationsfornemmelse - i forhold til patienter (herunder specielt børn), pårørende, kolleger, andet sundhedspersonale og øvrige samarbejdspartnere.		Feedback fra patienter, kollegaer og andet personale og Varetagelse af praktisk arbejde og Tværfagligt kursus	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus
Samarbejder:			
Konstruktivt at kunne samarbejde og kommunikere med de sundhedsmedarbejdere som deltager i patientbehandling.	Medinddrage kolleger og andet personale i problemløsningen, og udvise tillid og respekt i forhold til øvrige deltagere i tværfaglige teams m.h.p. konstruktivt samarbejde.	Mesterlære og Varetagelse af praktisk arbejde.	Struktureret kollegial bedømmelse
Leder/administrator			
Påtage sig en ledelsesfunktion herunder forestå ledelse af tværfaglige teams.	Lede en operation	Mesterlære og Varetagelse af praktisk arbejde.	Struktureret kollegial bedømmelse
Sundhedsfremmer			

Opdage og reagere på forhold, hvor rådgivning og oplysning er påkrævet samt identificere de samfundsmæssige, kulturelle og subjektive betingelser som har betydning for patientens aktuelle livs- og sygdomssituation.	Rådgive om tobak, alkohol og kost's indflydelse på sygdom og behandling	Mesterlære og Varetagelse af praktisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse
Anvende myndighedernes bestemmelser vedrørende anmeldelsespligtige sygdomme og bivirkninger		Varetagelse af praktisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse
<i>Akademiker</i>			
Foretage en kritisk vurdering af medicinsk litteratur	Kritisk gennemgang af artikel i lægeligt forum	Gruppediskussion	Struktureret kollegial bedømmelse
<i>Professionel</i>			
Præstere kvalitet i behandlingen med integritet, ærlighed og medfølelse, udvise passende personlig og mellem menneskelig professionel adfærd samt praktisere faget i etisk overensstemmelse med forpligtelserne som læge		Varetagelse af praktisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse

9. Målbeskrivelsens Skema for hoveduddannelsen

Mål	Konkretisering af mål	Læringsstrategi	Evalueringsstrategi
Efter endt hoveduddannelse skal lægen kunne:			
<i>Medicinsk ekspert</i>			
Optage en specialiseret oto-rhino-laryngologisk journal og tilrettelægge et udredningsprogram	Optage fyldestgørende anamnese for en patient med lidelse i ører, næse/bihuler, mund/spytkirtel, pharynx/larynx, thyreoidea/ydre hals, efter ansigtstraume, esofagus/lunge. Foretage <ul style="list-style-type: none"> • Tone/taleaudiometri • Impedansundersøgelse • Vestibulærundersøgelse • Rhinoendoskopi • Sinoskopi • Priktest • Sondering af spytktler • Lymfeknudebiopsi/eksstirpation • Rigid tracheo-bronkoskopi • Fleksibel tracheo-bronkoskopi inkl. BAL • Rigid esofagoskopi 	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser

	<ul style="list-style-type: none"> • Fleksibel esofagoskopi 		
Tolke og drage konsekvens af såvel objektiv undersøgelse som forskellige undersøgelsesresultater.	<ul style="list-style-type: none"> • Neuro-otologisk undersøgelse • Audiogram • Impedansundersøgelse • Vestibulærundersøgelse • Elektrofysiologiske undersøgelser i audiologien • Otoakustiske emissioner • Radiologiske undersøgelser • Cytologiske undersøgelser • Histologiske undersøgelser • Serologiske undersøgelser • Nuklearmedicinske undersøgelser • Priktest • Mikrobiologiske undersøgelser 	Mesterlære og Gruppet Diskussion	Bedside og Audit og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle inflammation og infektion af ydre øre og øregang.		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere kongenitte og akvisitte deformiteter i ydre øre og øregang, og redegøre for behandlingen.		Mesterlære og Teoretisk kursus	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Behandle aures alatae		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere tumorer i og omkring ydre øre og i øregang		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser

Fjerne mindre velafgrænsede tumorer i og omkring ydre øre		Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle traumatisk affektion af ydre øre og øregang herunder fremmedlegeme og obturerende cerumen	Suturere større skader af ydre øre Behandle othæmatom	Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere traumatisk trommehinde- og mellemøretilstande herunder otoliquorrhoe		Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle akutte inflammatoriske lidelser og infektiøse tilstande i trommehinde og mellemøre		Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og redegøre for behandling af komplikationer til akut mellemøreinfektion		Mesterlære <i>og</i> Teoretisk kursus	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser <i>og</i> Godkendt kursus
Diagnosticere og konservativt behandle kroniske mellemøreinfektioner og – inflammationer.	Oprensning af kaviteter	Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og redegøre for behandling af kolesteatomsygdom		Mesterlære <i>og</i> Praktisk kursus	Bedside <i>og</i> Godkendt kursus <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik af glomustumor	Angive symptomer og fund der giver mistanke om glomustumor	Teoretisk kursus <i>og</i> Selvstudie	Struktureret kollegial bedømmelse <i>og</i> Godkendt kursus
Diagnosticere årsager til konduktivt høretab og redegøre for behandlingen	Redegøre for høreforbedrende operationer, og forskellige høreapparater, og rådgive herom	Teoretisk kursus <i>og</i> Mesterlære	Bedside <i>og</i> Struktureret kollegial bedømmelse <i>og</i> Godkendt kursus <i>og</i> Porteføljeoptegnelser

Diagnosticere de almindeligste perceptive høretab og redegøre for behandlingen	Vejlede om forskellige hørehjælpemidler.	Teoretisk kursus og Mesterlære	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere blandet konduktivt og perceptivt høretab og redegøre for behandlingen	Vejlede om behandlingen med kombination af operation og høreapparat	Teoretisk kursus og Mesterlære	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Udrede tinnitus og angiv mulig behandling		Teoretisk kursus og Selvstudie	Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus
Diagnosticere og behandle vestibulært udløst svimmelhed		Selvstudie Mesterlære Teoretisk kursus	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Iværksætte relevant udredningsprogram ved mistanke om tumorer i den cerebello-pontine vinkel		Teoretisk kursus Varetagelse af praktisk arbejde	Bedside og Godkendt kursus og Struktureret kollegial bedømmelse
Diagnosticere og akut behandle odontogene abscesser.	Foretage incision og drænage	Mesterlære	Bedside og porteføljeoptegnelser
Diagnosticere kongenitte og akvisitte ydre næse og septumdeformiteter	Beskrive patologien	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Udrede choanal atresi og angiv behandling	Rejse mistanken og foretage undersøgelse	Selvstudie og	Bedside og Struktureret

	herfor	Mesterlære og Teoretisk kursus	kollegial bedømmelse og Godkendt kursus
Diagnosticere og behandle traumer af ydre næse, septum og cavum nasi herunder fremmedlegemer	Reponere næsefrakturer Incidere septumhæmatom	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Behandle ukomplicerede septumdeviationer	Foretage septumplastik	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelse
Diagnosticere infektiøse og inflammatoriske lidelser i cavum nasi og sinus paranasales herunder allergiske lidelser		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Behandle akutte infektiøse og inflammatoriske tilstande i cavum nasi og sinus paranasales	Foretage kæbehulepunktur og -tubulation	Mesterlære og Praktisk kursus	Bedside og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Behandle simpel nasalpolypose	Evulsio polypi	Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
Konservativt behandle kronisk/recidiverende rhinit og sinuit, samt redegøre for den kirurgiske behandling		Mesterlære og Teoretisk kursus	Audit og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus
Diagnosticere komplikationer til akutte og kroniske infektioner og inflammationer i cavum nasi og sinus paranasales		Teoretisk kursus og Selvstudie	Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus
Diagnosticere tumorer i cavum nasi		Mesterlære	Bedside
Redegøre for diagnostik af tumorer i sinus		Mesterlære og	Bedside

paranasales		Gruppediskussion	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for diagnostik af kongenit patologi i rhinopharynx		Teoretisk kursus Selvstudie	Godkendt kursus og Struktureret vejledersamtale
Diagnosticere og behandle læsioner herunder fremmedlegemer i pharynx		Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle akut og kronisk infektion/inflammation i pharynx		Mesterlære	Struktureret kollegial bedømmelse
Redegøre for diagnostik og behandling af komplikationer til infektioner i pharynx		Selvstudie og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Struktureret vejledersamtale
Diagnosticere tumorer i pharynx		Mesterlære og Gruppediskussion	Bedside Struktureret kollegial bedømmelse og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og redegøre for behandling af søvnapnø og snorken	Vurdere en søvnregistrering og ud fra denne anvise behandling eller videre udredning	Mesterlære og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og behandle infektiøse tilstande i mundslimhinden og tungen	Vurdere slimhindeforandringer og iværksætte behandling	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik af haemangiomer og lymfangiomer i cavum oris		Selvstudie og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Struktureret vejledersamtale

Diagnosticere og behandle andre benigne tumorer i mundslimhinden og tungen		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere maligne tumorer i mundslimhinden og tungen		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelse
Diagnosticere og akut behandle angioneurotisk ødem i mundhule, svælg og strube.		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og konservativt behandle sialolithiasis		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Kirurgisk behandling af sialolithiasis i ductus og glandula submandibularis samt ductus parotideus		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik af sarkoidose og autoimmune sygdomme i glandulae salivariae		Selvstudie og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Struktureret vejledersamtale
Diagnosticere og behandle infektiøse sygdomme i glandulae salivariae		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere tumorer i glandulae salivariae		Mesterlære	Bedside Porteføljeoptegnelser
Redegøre for behandling af tumorer i glandulae salivariae		Selvstudie	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for komplikationer til kirurgi på glandulae salivariae		Selvstudie	Struktureret vejledersamtale
Redegøre for diagnostik og behandling af kongenitte tilstande og akvisitte deformiteter i larynx		Selvstudie og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Struktureret vejledersamtale og

			Godkendt kursus
Redegøre for diagnostik og behandling af larynxtraumer, herunder fremmedlegemer		Selvstudie	Struktureret vejledersamtale
Diagnosticere og behandle inflammatoriske og infektiøse tilstande i larynx og trachea.	Foretage tracheostomi	Mesterlære og Praktisk kursus	Bedside og Porteføljeoptegnelser og Godkendt kursus
Diagnosticere og behandle benigne larynxtumorer	Foretage mikrolaryngoskopi	Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere maligne tumorer i larynx		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Udrede de almindeligste stemmelidelser		Mesterlære og Gruppediskussion og Teoretisk kursus	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere trakeale lidelser		Mesterlære og Gruppediskussion	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik og behandling af aspiration af fremmedlegeme	Foretage rigid bronchoskopi	Mesterlære og Praktisk kursus	Bedside og Struktureret vejledersamtale og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik af maligne lungelidelser, tumorer i mediastinum herunder sarkoidose	Foretage fiberbronchoskopi og mediastinoskopi	Mesterlære og Gruppediskussion og Praktisk kursus	Bedside og Struktureret vejledersamtale og

			Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere årsager til dysphagi		Mesterlære og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse
Redegøre for behandling af Zenker's divertikel og de almindeligste årsager til dysphagi		Selvstudie og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Struktureret vejledersamtale
Diagnosticere og akut behandle ætsninger og fremmedlegemer i esofagus	Foretage fiber- og rigid esofagoskopi	Mesterlære og Praktisk kursus	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og redegøre for behandling af kongenit patologi på halsen.		Mesterlære og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Porteføljeoptegnelser
Behandle lateral og median halscyste		Mesterlære	Bedside og Porteføljeoptegnelser
Redegør for diagnostik af torti collis		Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Struktureret kollegial bedømmelse
Redegør for diagnostik af de hyppigste medfødte kranio-faciale misdannelser		Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Struktureret

			vejledersamtale
Diagnosticere bløddelsskader på hoved og hals samt varetage behandling af de ukomplicerede læsioner.		Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik og behandling af nekrotiserende fascieitis sv.t. hoved og hals		Teoretisk kursus <i>og</i> Selvstudium	Godkendt kursus <i>og</i> Struktureret vejledersamtale
Diagnosticere og behandle øvrige infektioner i bløddele på hoved og hals		Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Udrede patienter med smerter i ansigt og hals		Mesterlære Selvstudium	Bedside <i>og</i> Struktureret kollegial bedømmelse <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og redegøre for behandling af benigne og maligne tumorer på hoved og hals		Mesterlære <i>og</i> Gruppediskussion <i>og</i> Teoretisk kursus <i>og</i> Praktisk kursus <i>og</i>	Bedside <i>og</i> Struktureret kollegial bedømmelse <i>og</i> Godkendt kursus <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Behandle simple hudrelaterede tumorer på hoved og hals		Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere tumorer i glandula thyreoidea		Mesterlære	Bedside <i>og</i> Porteføljeoptegnelser
Redegøre for den kirurgiske behandling af thyreoidea lidelser		Mesterlære <i>og</i> Teoretisk kursus <i>og</i> Praktisk kursus <i>og</i>	Struktureret vejledersamtale <i>og</i> Godkendt kursus
Diagnosticere og behandle simple		Mesterlære	Bedside <i>og</i>

zygomafrakturer			Porteføljeoptegnelser
Diagnosticere og redegøre for behandlingen af alle øvrige ansigtsfrakturer		Mesterlære og Selvstudium og Teoretisk kursus	Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus og Porteføljeoptegnelser
Udrede perifer facialis parese og redegøre for behandlingen		Mesterlære og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Porteføljeoptegnelser
Redegøre for diagnostik af foramen jugularis syndrom		Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Struktureret vejledersamtale
Udrede stemmebåndspareser		Mesterlære og Teoretisk kursus	Godkendt kursus og Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Porteføljeoptegnelser
Redegøre for principper for smertebehandling og palliation	Smertebehandling postoperativt, til terminale patienter Indikationer for palliativ strålebehandling Indikationer for nasogastriske sonder og PEG sonder	Gruppediskussion og Varetagelse af praktisk arbejde og Teoretisk kursus	Struktureret vejledersamtale og Godkendt kursus
Kommunikator:			

<p>Etablere kontakt og kommunikere i en form, præget af tillid, empati, situationsbevidsthed og situationsfornemmelse - i forhold til patienter (herunder specielt børn), pårørende, kolleger, andet sundhedspersonale og øvrige samarbejdspartnere.</p>	<p>Integrere samtale teknikker og det personlige nærvær i kommunikationsituationen Afdække krav og forventninger til kommunikationen Etablere en mundtlig kontrakt med patienten - en kontrakt som synliggør forventninger og behandlingsplan Disponere og styre en samtale i forhold til tid og formål</p>	<p>Mesterlære og Udarbejdelse af skriftligt materiale (f.eks. patientvejledninger, eller procedurer til instruktionsbog) og Feedback fra patienter og kolleger og Varetagelse af praktisk arbejde</p>	<p>Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Audit og Bedømmelse af opgave</p>
<p>Etablere og håndtere samtaler i situationer med alvorlige diagnostiske og prognostiske forhold samt krisesituationer.</p>	<p>Tilpasse kommunikationsformen ved tilstande, hvor kommunikationen er vanskelig på grund af lidelser der involverer patientens kommunikationsformåen (f. eks. hørenedsættelse, følger efter sygdomme i larynx), anden etnisk-kulturel baggrund, uhelbredeligt syge patienter eller andre årsager</p>	<p>Mesterlære og Feedback fra patienter og kolleger</p>	<p>Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Audit</p>
<p>Formidle mundtlig og skriftlig viden til patient og pårørende om diagnose, mulige behandlingsforløb, risici, prognose, således at pt. kan foretage valg af behandling</p>		<p>Mesterlære og Feedback fra patienter og kolleger</p>	<p>Bedside og Struktureret kollegial bedømmelse og Audit</p>

Informere befolkning, medier og beslutningstagere om sundhedsrelevante emner	Udarbejde skriftligt materiale evt. i form af vejledning til befolkningsgrupper.	Selv studie	Struktureret kollegial bedømmelse
<i>Samarbejder:</i>			
Medinddrage sundhedsmedarbejdere, som deltager i patientbehandlingen, så de kender deres opgaver, og videregiver enslydende information til patienter og pårørende.		Mesterlære og Varetagelse af praktisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse
<i>Leder/administrator</i>			
Påtage sig ledelsesfunktion	Tage ansvar for tværfagligt samarbejde, varetage arbejdstilrettelæggelse, udnytte og prioritere ressourcer i samarbejdet mellem primær og sekundærsektoren samt i forhold til patientvaretagelse, uddannelse, forskning og eksterne aktiviteter, motivere og arrangere samarbejdskonstellationer,	Mesterlære og Tværfagligt kursus og Praktisk analyseopgave omkring cost-benefit	Struktureret kollegial bedømmelse og Godkendt kursus

	administrere egne ressourcer og egen tid.		
<i>Sundhedsfremmer</i>			
Rådgive om, hvorledes sundheden kan fremmes hos den enkelte patient, i patientpopulationer og i samfundet.	Opdage og reagere på forhold, hvor rådgivning og oplysning er påkrævet Identificere de samfundsmæssige kulturelle og subjektive betingelser som har betydning for individet og gruppens aktuelle livs- og sygdomssituation	Gruppediskussion Varetagelse af praktisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse
Redegøre for høreomsorgens organisering, de hørepedagogiske muligheder, høretekniske hjælpemidler og sociale foranstaltninger, således at hørehæmmede patienter kan rådgives og visiteres hensigtsmæssigt.		Gruppediskussion og Teoretisk kursus	Struktureret vejledersamtale og Godkendt kursus
<i>Akademiker</i>			
Varetage uddannelsesfunktionen overfor kolleger, andre faggrupper og patienter. Udvælge hensigtsmæssige læringsstrategier,	Deltage i undervisningen af andre uddannelsessøgende, og vejledning af patienter og pårørende	Gruppediskussion og Varetagelse af praktisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse

identificere uddannelse og udviklingsbehov samt aktivt udnytte situationer i hverdagen til uddannelse			
Tilrettelægge og udføre en videnskabelig opgave præsenteret som førsteforfatterskab i artikel eller kasuistik, eller poster eller foredrag i videnskabeligt selskab ved symposium eller på kongres.		Forskningstræningsmodul	Struktureret kollegial bedømmelse
<i>Professionel</i>			
Præstere kvalitet i behandlingen med integritet, ærlighed og empati.	Påtage sig ansvar for egen optræden i det daglige arbejde	Mesterlære	Struktureret kollegial bedømmelse
Udvide passende personlige og mellemmenneskelig professionel adfærd samt praktisere faget i etisk overensstemmelse med forpligtelserne som læge	<ul style="list-style-type: none"> • Udføre etisk analyse af klinisk problem • Motivere valg fra etiske betragtninger • Kommunikere etiske overvejelser til sundhedspersonale, patienter og pårørende 	Selvstudier og Mesterlære	Struktureret kollegial bedømmelse